

Tadeusz Łoposzko

Misja Publiusza Sestiusza w Galii w 58 r. p.n.e.

Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F, Nauki Humanistyczne 29, 11-19

1974

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Instytut Historii Wydziału Humanistycznego UMCS

T a d e u s z Ł O P O S Z K O

Misja Publiusza Sestiusza w Galii w 58 r. p.n.e.

Миссия Публия Сестия в Галии в 58 г. до н.э.

Mission de Publius Sestius en Gaule en 58 av. J.-C.

Sytuacja w Rzymie w drugiej połowie 58 roku p.n.e. była niezwykle skomplikowana. Konsulat Cezara w poprzednim roku potwierdził wprawdzie i ugruntował przewagę triumwiratu w państwie, lecz właśnie po jego upływie i wyjeździe prokonsula do Galii odżyły nadzieje stronnictwa optymatów na odzyskanie straconych wpływów politycznych i ponowne wprowadzenie rządów senatu. Optymaci szykowali się do ataku na pozycje triumwirów i wyczekiwali odpowiedniego ku temu momentu. Tymczasem dość niespodzianie wypłynął na arenę polityczną ambitny trybun ludowy Publiusz Klodiusz, który przy poparciu szerokich rzesz stołecznego plebsu i z pomocą własnych oddziałów zbrojnych zdobył silną pozycję w państwie, wprowadzając terror i usuwając z Rzymu przywódców senatu Katona i Cyncerona. Niewykluczone, że Klodiuszowi udzielali tajnego poparcia triumwiriowie, a zwłaszcza Cezar. Wkrótce jednak Klodiusz zwrócił się także przeciwko triumwirom, przede wszystkim Pompejuszowi, którego zwolennicy zostali pobici w walkach ulicznych. Sam Pompejusz zamknął się w swej willi miejskiej, którą oddziały zbrojne Klodiusza trzymały jakby w oblężeniu. Pompejusz został w ten sposób na krótko usunięty w cień przez trybuna ludowego.

Wówczas w obozie triumwira zaczęła dojrzewać myśl o konieczności porozumienia z senatem dla przeciwstawienia się Klodiuszowi. W tym celu obie strony nawiązały wstępne kontakty. Pierwszą wspólną akcją miało być odwołanie z wygnania Cyncerona i zarówno senat, jak też Pompejusz rozpoczęli niezbędne przygotowania w tym kierunku. Sprawa Cyncerona miała stać się pretekstem do rozpoczęcia walki z Klodiuszem i swego rodzaju próbą sił.

W takiej właśnie sytuacji Publiusz Sestiusz przedsięwziął podróż do Galii, do Cezara. Istnieje jedyny właściwie przekaz źródłowy bezpośrednio wiążący się z tą wyprawą. Cyncero w mowie *Pro Sestio* podaje: „W międzyczasie, sędziowie, P. Sestiusz, desygnowany trybun ludowy, wy-

ruszył w podróż do Cezara w mojej sprawie. Co zdziałał, czego dokonał, nie należy do rozpatrywanej tu kwestii. Sądzę jednak, że jeśli ów [Cezar — T.Ł.] jak przypuszczam, był do mnie dobrze ustosunkowany, Sestiusz nic od niego nie uzyskał, jeśli jednak był na mnie urażony, Sestiusz osiągnął niewiele.”¹

Przebieg i rezultaty pertraktacji Sestiusza z Cezarem zostały przez Cyncerona przedstawione w sposób niezwykle zwięzły. Nie wiadomo dokładnie, dlaczego Sestiusz podjął swą wyprawę, kto go wysłał, jakie propozycje przedstawił Cezarowi i co pragnął od niego uzyskać. Niejasne jest też stanowisko, jakie zajął Cezar, i w związku z tym ogólna ocena rezultatów misji; czy można mówić o jej powodzeniu, czy też całkowitym fiasku.

Trudno określić dokładniej, kiedy Sestiusz podjął swą wyprawę. Słowa Cyncerona „w międzyczasie” (*Hoc interim tempore*) dają jedynie nikłe wskazówki w tym względzie. Przedtem bowiem mówca omawiał wybór trybunów plebejskich na 57 rok oraz wysunięcie przez ośmiu spośród nich wniosku w sprawie jego powrotu. Jeśli Sestiusz wyjechał do Galii „w międzyczasie”, stać się to musiało w okresie przygotowań do przedstawienia wniosku, a więc przed końcem października, kiedy wniosek trybunów wniesiono na zgromadzenie. Stało się to już zapewne bezpośrednio po powrocie Sestiusza z Galii, gdyż w tym czasie zwlekano z rozpoczęciem akcji w oczekiwaniu na wyjaśnienie stanowiska Cezara. Ponad półtora miesiąca trwać musiała podróż, stąd wniosek, że Sestiusz wyruszył prawdopodobnie do Galii w pierwszej połowie września. W sierpniu Cyncero pisał w listach o różnych próbach pozyskania Cezara dla swej sprawy, podając jednak, że zabiegał o to wówczas nie Sestiusz, lecz Marek Warron.²

W liście Cyncerona do Attyka z połowy września 58 roku znajdujemy wiadomość, że Pompejusz, wedle zapewnienia Warrona, gotów jest rozpocząć natychmiast starania o powrót Cyncerona z wygnania, gdy tylko otrzyma list od Cezara, na który oczekuje.³ P. Grimal analizując treść tego przekazu, wyraża pogląd, że oczekiwany przez Pompejusza list od Cezara miał właśnie przywieźć z Galii Sestiusz, stąd też wyjazd Sestiusza z Rzymu datuje nieco wcześniej — na 11 września — zaznaczając, zresztą, że jest to datowanie niezbyt pewne.⁴

¹ Cicero: *Pro sestio*, 71, *Hoc interim tempore P. Sestius, iudices, designatus tribunus iter ad C. Caesarem pro mea salute suscepit. Quid egerit, quantum profecerit, nihil ad causam. Equidem existimo si ille, ut arbitrator, aequus nobis fuerit, nihil ab hoc profectum, sin iratior, non multum*”.

² Cicero: *Ad Atticum*, III, 15, 1, 3.

³ *Ibid.*, III, 18, 1.

⁴ P. Grimal: *Études de chronologie cicéronienne (années 58 et 57 av. J.-C.)*.

Wydaje się, że można wysunąć co do tego pewne zastrzeżenia. Trudno bowiem przypuszczać, aby Warron, od dłuższego czasu prowadzący pertraktacje z Pompejuszem i Attykiem i doskonale znający ówczesną sytuację, mógł powiadomić Cyncerona jedynie o tym, że Pompejusz oczekuje na list Cezara, nie mówiąc nic o misji Sestiusza w Galii. Warron chciał bowiem przekonać Cyncerona, że jego sprawa jest na dobrej drodze. Oczekiwanie Pompejusza na list Cezara dawało znacznie mniej powodów do zadowolenia niż ewentualna wieść o wysłaniu w specjalnej misji P. Sestiusza. Nie było poza tym konieczności, aby Sestiusz wioził list Pompejusza do Cezara i odpowiedź. Zwykle listy najczęściej wozili niewolnicy, niekiedy powierzano je również znajomym lub krewnym udającym się do danej miejscowości. Misja Sestiusza posiadała z pewnością znacznie większą wagę niż zwykły list. Wskazuje na to sam wybór osoby Sestiusza, późniejszego trybuna ludowego, zdecydowanego i niezwykle aktywnego zwolennika rządów *nobilitas*, który w 57 roku stworzył silny oddział zbrojny pozostający na usługach senatu. Sestiusz z pewnością miał prowadzić z Cezarem jakieś rozmowy i pertraktacje, układać się, wysuwać propozycje i ustosunkowywać się do wniosków Cezara.

Można również zaznaczyć, że Pompejusz nie był mocodawcą Sestiusza, nie pozostawał z nim nawet w bliższych stosunkach, nie wiadomo więc dlaczego przez niego właśnie miałyby wysłać list do Cezara i oczekiwać odpowiedzi. Miał wielu zaufanych ludzi i przyjaciół, którymi mógłby posłużyć się w tej sprawie. Spotykamy zresztą w źródłach wskazówkę, że podróż Sestiusza do Galii wynikała nie z inicjatywy Pompejusza, lecz senatu. W mowie *De provinciis consularibus* Cyncero stwierdza: „Lecz jeśli ów [Cezar — T.Ł.] pragnął mego ocalenia, jeśli wy [senatorowie — T.Ł.] oczekiwaliście mego powrotu jak najdroższego syna i jeśli sądziliście wówczas, że dla mej sprawy byłoby bardzo korzystne, aby mój powrót nie był sprzeczny z życzeniem Cezara ... powinienem usunąć z pamięci ten smutny okres⁵ [gdy Cezar był Cynceronowi niechętny — T.Ł.]”

Nasuwa się więc przypuszczenie, że skoro senat właśnie pragnął poznać bliżej stanowisko Cezara w tej sprawie, zaś Sestiusz był człowiekiem pozostającym na usługach senatu, a przy tym bliskim przyjacielem Cyncerona, został on wysłany z inicjatywy senatu i przyjaciół Cyncerona, a nie jako poseł Pompejusza. Niewykluczone natomiast, a nawet bardzo prawdopodobne, że misja Sestiusza została uzgodniona z Pompejuszem.

Jeśli więc dowiadujemy się, że Pompejusz w połowie września oczekiwał listu od Cezara, nie było to chyba oczekiwanie na powrót Sestiusza z Galii, lecz na odpowiedź Cezara na jakiś inny, wcześniej wysłany list.

Paris 1967, s. 154; tenże: *Le contenu historique du „Contre Pison”*, „Comptes Rendus d'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres”, 1966, s. 102 i n.

⁵ Cincero: *De provinciis consularibus*, 43.

Gdy Cezar zwlekał z odpowiedzią i jego stanowisko wobec Cyncerona stanowiło nadal zagadkę, niecierpliwi przyjaciele wielkiego mówcy w porozumieniu z senatem, a być może także z Pompejuszem, zdecydowali się na wysłanie specjalnej misji do prokonsula Galii.

Zasadnicza kwestia związana z misją Sestiusza — to jej rezultaty i ocena. Czy Sestiusz zdołał uzyskać zgodę i poparcie Cezara w sprawie powrotu Cyncerona z wygnania, czy też nie udało mu się to i cała misja zakończyła się fiaskiem? Zdania badaczy w tym względzie są podzielone. Niektórzy mówią o całkowitym niepowodzeniu misji, inni, o „miernym sukcesie”, „wątpliwym sukcesie”, „mało obiecującej” lub „chłodnej” odpowiedzi Cezara itd.⁶ Wątpliwości wynikają z cytowanego na wstępie fragmentu wypowiedzi Cyncerona. „Co zdziałał, czego dokonał, nie należy do rozpatrywanej tu kwestii.” Skoro Cyncero nie chciał szerzej mówić na ten temat, widocznie nie było o czym i Sestiusz nic nie uzyskał od Cezara. Jeszcze większe wątpliwości co do osiągnięć Sestiusza nasunęło badaczom zakończenie cytowanego fragmentu: „jeśli jednak [Cezar] był na mnie urażony Sestiusz osiągnął niewiele”.

Lakoniczność wypowiedzi Cyncerona i jego stwierdzenie, że sprawa ta nie wiąże się z rozpatrywaną aktualnie w sądzie kwestią (*nihil ad causam*), nie musi oczywiście oznaczać niepowodzenia Sestiusza. Cyncero nie chciał szerzej rozwijać sprawy nie wiążącej się zbyt ściśle z zarzutami wysuniętymi przeciwko Sestiuszowi. Wspomina o tym niejako na marginesie sprawy, dla podkreślenia zasług Sestiusza wobec siebie.⁷

Natomiast stwierdzenie, że w razie nieprzychylności Cezara Sestiusz osiągnął „niewiele” (*non multum*) zasługuje na bliższą uwagę. Wydaje się bowiem, że wystąpił tu jakiś błąd. W przytoczonym fragmencie tkwi wyraźna sprzeczność i wyrażenie „non multum” (zdziałał niewiele) pozbawia zdanie sensu. Cyncero bowiem zakłada dwie możliwości: 1) Cezar, jak przypuszcza, był mu przyjazny przed rozmowami z Sestiuszem i wówczas Sestiusz nic nie uzyskał, zatem cała misja była niepotrzebna, gdyż przy-

⁶ E. Meyer: *Caesars Monarchie und das Prinzipat des Pompeius*, Stuttgart 1918, s. 106, przypis 1; J. Dickinson: *Death of the Republic. Politics and Political Thought at Rome 59—44 B.C.*, New York 1963, s. 106; R. E. Smith: *Cicero the Statesman*, Cambridge 1966, s. 161; Grimal: *Études de chronologie...*, s. 120 pisze o „miernych, lecz nie negatywnych” wynikach misji Sestiusza; Sukces misji widzą: J. Van Ooteghem: *Pompée le Grand Bâtitteur d'Empire*, Namur 1954, s. 356; E. S. Gruen: *P. Clodius: Instrument or Independent Agent?*, „Phoenix” XX, 1966, s. 129.

⁷ Sestiusz został oskarżony *de vi* — o tworzenie oddziałów zbrojnych i stosowanie przemocy wobec przeciwników politycznych w 58 i 57 roku. Cyncero opisuje jego wyjazd do Galii w swojej sprawie nie dlatego, że zamierza go oczyścić z zarzutów, lecz dla zobrazowania sylwetki oskarżonego, przedstawienia jego zasług względem własnej osoby. Oczywiście sam wyjazd do Cezara do Galii nie stanowił przedmiotu oskarżenia i nie było powodu, aby mówca szerzej rozwinął ten temat.

chyłność Cezara dla sprawy była oczywista; 2) Cycero dopuszcza również możliwość, że Cezar był przedtem na niego urażony i wówczas, jak stwierdza „Sestiusz osiągnął niewiele”. To ostatnie stwierdzenie „niewiele” jest wyraźnie sprzeczne z założeniem przyjętym na początku zdania. Cycero rozważa bowiem jedynie możliwość, że przed misją Sestiusza Cezar mógł mu być niechętny. Natomiast nie ma wątpliwości, że po misji Cezar był mu przychylny. W tym kontekście bezsensowne staje się stwierdzenie, że w wypadku uprzedniej niechęci Cezara Sestiusz osiągnął „niewiele”. W takim bowiem przypadku nastąpiłaby zmiana stanowiska prokonsula, Sestiusz wpłynąłby na jego zjednanie dla sprawy Cycerona. Nie można więc określić, że zdziałał „niewiele”, raczej przeciwnie — bardzo wiele. W omawianym zdaniu Cycerona tkwi wyraźna sprzeczność.

Określenie „non multum” (niewiele) wypada więc uznać za błąd w tekście i zastąpić go bardzo zbliżonym pod względem literowym określeniem „non nullum” o dość szerokim zakresie znaczeniowym. Można by to rozumieć jako „coś niecoś” lub nawet „bardzo wiele”. Tak nieznaczny błąd literowy kopistów (lub badaczy odczytujących niezbyt wyraźny tekst) wydaje się prawdopodobny a drobna korektura potrzebna i możliwa do przyjęcia.

Na poparcie powyższej interpretacji można przytoczyć inne wzmianki źródłowe nie mówiące wprawdzie bezpośrednio o misji Sestiusza, lecz określające stanowisko Cezara wobec powrotu Cycerona. Z listu z sierpnia 58 roku dowiadujemy się, że Warron zabiegający o powrót Cycerona z wygnania zapewniał go usilnie o przychylności Cezara do tej sprawy.⁸ Wspomniano już o liście Pompejusza do Cezara w tej sprawie i jego oczekiwaniu na odpowiedź, która, jak się spodziewał, będzie przychylna i już zawczasu szykował się do wysunięcia w senacie i na zgromadzeniu odnośnego wniosku.⁹

W końcu listopada Cycero powiadomił listownie żonę, że spodziewa się pomocy ze strony wybranego na 57 rok konsula Lentulusa oraz Pompejusza i Cezara.¹⁰ W późniejszym liście (z 54 roku) do Lentulusa Cycero opowiada o zapewnieniach Pompejusza, iż wszystko, co uczynił w sprawie jego powrotu „uczynił za zgodą Cezara”. Następnie pisze Lentulusowi o „dawnej przyjaźni” Cezara dla niego samego i jego brata Kwintusa, dodaje, że to właśnie Lentulus zdołał pojednać z senatem zarówno Pompejusza, jak i Cezara.¹¹ W mowie *In Pisonem* Cycero podaje, że Lentulus w swych staraniach o jego powrót do Rzymu zdołał pozyskać sojusznika i pomoc w osobie Cezara (*socium sibi et adiutorem C. Caesarem*

⁸ Cicero: *Ad Atticum*, III, 15, 3.

⁹ *Ibid.*, III, 18, 1.

¹⁰ Cicero: *Ad Familiares*, XIV, 1, 2.

¹¹ *Ibid.*, I, 9, 9—12, 14.

adiunxit).¹² W mowie *De provinciis consularibus* Cyncero stwierdza wyraźnie: „Cezar pragnął wówczas mego ocalenia”, dodając, że świadkiem tego może być Pompejusz.¹³

Również u Diona Kasjusza znajdujemy wiadomość, że wprawdzie „Cezar i Krassus byli na ogół nieprzychylnie usposobieni do Cyncerona, lecz wówczas (gdy chodziło o sprawę powrotu z wygnania) okazali mu pewne względy, zdając sobie sprawę, że powróci on w każdym przypadku. Cezar nawet mimo nieobecności dał mu pewne dowody swej życzliwości”.¹⁴

Wypowiedzi źródeł w omawianym przedmiocie są więc jednoznaczne. Cezar poparł sprawę powrotu Cyncerona z wygnania i w tym okresie, po misji Sestiusza, był przychylnie nastawiony do wielkiego mówcy.

Dodatkowym i ważnym argumentem w tym przedmiocie jest wynik głosowania w senacie nad wnioskiem o odwołaniu Cyncerona z wygnania. Głosowali za tym wszyscy senatorowie z jednym wyjątkiem — P. Klodiusza.¹⁵ Jest rzeczą oczywistą, że wśród senatorów nie brakło zwolenników Cezara. Trudno przypuszczać, aby głosowali oni wbrew jego woli.

O pełnym powodzeniu misji Sestiusza świadczy pośrednio również dalszy rozwój wypadków w Rzymie. Przedtem zarówno senat, jak też Pompejusz oczekiwali wyjaśnienia stanowiska Cezara wobec sprawy Cyncerona. Bezpośrednio po misji Sestiusza, w końcu października 8 trybunów plebsu postawiło na zgromadzeniu wnioski o odwołanie wielkiego mówcy z wygnania.¹⁶ Sprawa upadła wprawdzie wskutek weta Eliusa Ligusa i Klodiusza, nie ustały jednak dalsze wysiłki Pompejusza i senatu, które doprowadziły w końcu do triumfalnego powrotu Cyncerona do Rzymu.

Charakterystyczna jest wyraźna zmiana stosunku Klodiusza do Cezara w ostatnich miesiącach 58 roku. Wystąpił on zdecydowanie przeciwko konsulowi Galii. Wielokrotnie zwoływał zgromadzenie na których w oparciu o dawne edykty wroga Cezara — Bibulusa — przemawiającego zresztą na tych *contiones*, ogłaszał całe ustawodawstwo Cezara z 59 roku za nieważne. Podobno Klodiusz zgłaszał gotowość przyniesienia Cyncerona z wygnania do Rzymu „na swych własnych barkach”, jeśli tylko senat zgodzi się znieść ustawodawstwo Cezara z 59 roku.¹⁷ Ten nagły i niezbyt zrozumiały dla badaczy zwrot w polityce Klodiusza i jego gwałtowny atak na Cezara można chyba wytłumaczyć jedynie w oparciu o wyniki misji Sestiusza. Gdy Sestiusz przywiózł zgodę Cezara na powrót Cyncero-

¹² Cicero: *In Pisonem*, 80.

¹³ Cicero: *De provinciis consularibus*, 43.

¹⁴ Cassius Dio, XXXVIII, 10.

¹⁵ Cicero: *Pro Sestio*, 129; *Ad senatum post reditum*, 26; *Ad Atticum*, IV, 2, 3.

¹⁶ Grimal: *Le contenu...*, s. 103 wiąże ściśle ten wniosek z misją Sestiusza i uzyskaniem zgody Cezara na powrót Cyncerona.

¹⁷ Cicero: *De domo sua*, 39, 40; *De haruspicum responso*, 48.

na, Klodiusz uznał to za zdradę wobec siebie i przejście Cezara do obozu jego wrogów.

Nasuwa się pytanie, jakie propozycje przedstawił Sestiusz Cezarowi i co ofiarowano za poparcie Cyncerona, czy też — jak przypuszczają niektórzy badacze — tylko za zaniechanie przeciwdziałania? Domysły w tej mierze są wskutek braku danych źródłowych bardzo utrudnione. Warto jednak zwrócić uwagę na treść wspomnianego już wyżej listu Cyncerona do Lentulusa z grudnia 54 roku. Omawiana tam jest sprawa ziemi w Kampanii, która w myśl drugiej ustawy agrarnej Cezara miała zostać przydzielona weteranom oraz rodzinom wielodzietnym. W 54 roku sprawa ta stała się aktualna i należało rozpocząć rozdział gruntów. Jednakże na wniosek Cyncerona kwestia została odłożona i senat miał się ponownie nią zająć na specjalnym posiedzeniu. Triumwirowie, nie bez racji, dopatrzyli się w postępowaniu Cyncerona wrogości wobec siebie. Cezar natychmiast publicznie wyraził wielkie niezadowolenie, zaś Pompejusz oświadczył bratu Cyncerona Kwintusowi: „Jeśli nie rozmówisz się poważnie z bratem sam poniesiesz konsekwencje, gdyż zaręczałeś za niego”. Następnie wyraził swe rozczarowanie z powodu „niewdzięczności” Marka Cyncerona w stosunku do Cezara, i wezwał Kwintusa, aby starał się wpłynąć na brata i skłonić go do zaniechania ataków na ustawę o gruntach kampańskich, „jeśli nie może jej bronić”. Nie poprzestając na tej rozmowie, Pompejusz pospiesznie wysłał do Cyncerona swego zaufanego — Wibulliusza — z zadaniem niemieszania się do sprawy ziemi kampańskiej. W tej sytuacji Cyncero po dłuższych wahaniach zdecydował się wywiązać z obietnic i zaręczeń składanych uprzednio w jego imieniu przez Kwintusa, „aby okazać się nie tylko dobrym obywatelem, lecz także człowiekiem uczciwym”. Decydujący wpływ na powyższą decyzję wywarły nie tylko, jak sam pisze, szlachetność i szczodrość Cezara, lecz głównie fakt składania przez Pompejusza zaręczeń wobec Cezara co do jego osoby, oraz złożenie podobnych zaręczeń przez Kwintusa wobec Pompejusza.¹⁸

Cała ta sprawa wynikała wskutek wystąpienia Cyncerona przeciwko ustawie Cezara. *Tres viri*, jak widać, natychmiast przypomnieli mu jakieś zobowiązania i zaręczenia za niego składane wcześniej. Powstaje pytanie, w jakim okresie i jakiej treści? W tym miejscu nieodparcie nasuwa się wniosek, że były one składane w okresie starań o powrót Cyncerona z wygnania. Bardzo przekonujące wydaje się połączenie przypuszczalnych pertraktacji na ten temat właśnie z misją Sestiusza, gdy zaistniały odpowiednie warunki do tego typu rozmów i ustaleń. Niezależnie bowiem od wysiłków Warrona i Kwintusa Cyncerona, ostateczne określenie stanowiska Cezara w tej kwestii przyniosła dopiero misja Sestiusza w Galii. Do tego czasu Pompejusz i senat zwlekali z podjęciem jakiegóś

¹⁸ Cicero: *Ad Familiares*, I, 9, 8 i n.

zdecydowanej akcji. Cezar zgodził się na powrót Cyncerona, a Sestiusz w imieniu Cyncerona zobowiązał się, że nie będzie on atakował triumwirów, w szczególności zaś nie będzie występował przeciwko ustawodawstwu Cezara z 59 roku. Taka była prawdopodobnie treść ugody oraz rezultaty podróży Sestiusza do Galii.¹⁹

Wydaje się, że błędem byłoby ograniczanie znaczenia tej misji jedynie do doraźnych rezultatów, wyłącznie do sprawy Cyncerona. Zwraca uwagę sam fakt wysłania misji do Cezara, do Galii. Dowodzi to, że mimo pobytu poza Rzymem, Cezar nadal miał w stolicy silne wpływy i bez jego wiedzy i zgody żadna poważniejsza sprawa nie mogła być załatwiona. Znaczenie i wpływy polityczne Cezara w Rzymie w tym okresie są chyba niedoceniane, zwłaszcza w najnowszej historiografii.

Wydaje się ponadto, że misja Sestiusza zapoczątkowała pewien zwrot w dotychczasowym układzie sił politycznych. Druga połowa 58 roku przyniosła wyraźne ochłodzenie stosunków między triumwirami, a zwłaszcza między Cezarem i Pompejuszem. Doszło do swego rodzaju napięcia. Jeden z zaufanych stronników Pompejusza — Kulleon doradzał mu nawet całkowite zerwanie z Cezarem i ścisłą współpracę z senatem. Pompejusz odrzucił wprawdzie tę radę, jednak w triumwiracie uwidoczniły się poważne rysy.

Niezależnie od tego, kto wysłał Sestiusza do Galii: Pompejusz czy senat, doprowadziła ona do ujednoczenia stanowiska obu triumwirów, przynajmniej w sprawie Cyncerona. Stanowiła pierwsze bodaj po okresie ochłodzenia nawiązanie kontaktów i współpracy. Było to zapoczątkowanie drogi do Rawenny, a następnie Lukki, gdzie w 56 roku nastąpiło odnowienie triumwiratu i ponowne umocnienie związku trzech najpotężniejszych ludzi ostatnich lat istnienia republiki rzymskiej, co stało się bezpośrednią przyczyną jej upadku.

РЕЗЮМЕ

Темой статьи является миссия, с которой был выслан Публий Сестий, будущий народный трибун, из Рима в Галлию к пребывавшему там Юлию Цезарю. Определение как времени этой экспедиции, так и ее характера очень затрудняют короткие и лаконичные сообщения источников по этому вопросу.

Тщательное сопоставление всех упоминаний встречающихся в источниках, их интерпретация дали возможность выдвинуть тезис о дате выезда Сестия. (первая половина сентября 58 г.) Автор предполагает, что Сестий был выслан не Помпеем (как многие предполагают), а римским сенатом.

Воспроизвести содержание переговоров с Цезарем и предложенные ему Публием условия очень трудно. Из анализа позднейших писем Цицерона следует, что Сестий просил Цезаря, чтобы тот не противился возвращению Цицерона

¹⁹ Hipotezę taką pierwszy wysunął P. Grimal: *Le contenu...*, s. 103.

из изгнания. Взамен Публий предложил обещание Цицерона, что он не будет выступать ни против триумvirата, ни против законодательства Цезаря от 59 г. Это обещание сам Марк Цицерон дал посредственно, а его брат Квинтий и Помпей поручились за него.

Вопреки мнениям некоторых исследователей, автор работы считает, что миссия Сестия окончилась полным успехом. Цезарь принял представленные ему предложения. Не выступил также он и против предложения о возвращении Цицерона из изгнания и после долгих стараний, а также после сокрушения сопротивления Клодия, сопротивлявшегося возвращению Цицерона, в начале сентября 57 г. великий оратор с триумфом вернулся в Рим.

Миссия Сестия имела большое значение не только для Цицерона. Возможно, что после периода некоторой напряженности и враждебности, это была первая попытка Помпея и Цезаря перейти к сотрудничеству, попытка навязания каких-либо контактов, унифицирования хоть некоторых позиций (пока только по делу Цицерона). Позднейшие контакты между Помпеем и Цезарем привели к соглашению и примирению, а также к восстановлению пошатнувшегося триумvirата.

R É S U M É

Le sujet de cette dissertation est la mission avec laquelle Publius Sestius, futur tribun de peuple, a été expédié de Rome à Jules César séjournant en Gaule. Vu que le matériel de sources s'y rapportant est très laconique, il est difficile de définir le temps et le caractère de cette expédition.

La revue détaillée de toutes les mentions contenues dans les sources et leur interprétation ont permis d'avancer la thèse établissant le départ de Sestius dans la première moitié de septembre 58. Il paraît que Sestius ait été expédié par le sénat romain et non par Pompée, comme on admet généralement.

Le contenu des entretiens avec César et des propositions lui ayant été présentées, sont très difficiles à établir. Comme il s'ensuivrait pourtant de l'analyse de certaines lettres de Cicéron, écrites ultérieurement, Sestius, au nom du sénat, demandait que César ne s'oppose pas au retour de Cicéron de son exil. En revanche, il a présenté à César les promesses faites par Cicéron de ne plus s'opposer activement aux triumvirs, et surtout de ne pas attaquer la législation de César de 59. Ces promesses, faites par l'intermédiaire de Marc Cicéron lui-même, ont été garanties par son frère Quintus et par Pompée.

En dépit des opinions de certains chercheurs, la mission de Sestius a eu un grand succès. César a accepté les propositions qui lui avaient été présentées. Il ne s'est pas déclaré contre la motion de revocation de Cicéron de l'exil et ce grand orateur, bien qu'après des démarches plus longues malgré tout et après avoir maîtrisé la résistance de Clodius, au début de septembre 58 est revenu à Rome en triomphe.

La mission de Sestius avait de l'importance non seulement à l'égard de l'affaire de Cicéron. C'était, paraît-il, après une période de certaine tension et d'attitude hostile, une prise de contact, par l'intermédiaire de Sestius et du sénat, un début de collaboration, une uniformisation des attitudes entre Pompée et César, pour le moment dans l'affaire de Cicéron seulement. Les relations futures, ayant été initiées de cette façon, ont abouti à l'entente et à l'arrangement, de même qu'au renouvellement du triumvirat, fortement ébranlé, lors des congrès à Ravenne et à Lucca.